

Czego potrzebują spółdzielnie socjalne?

W Polskim systemie prawnym pojęcie „spółdzielczości socjalnej” pojawiło się w 2004 roku wraz z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Już od 2005 r. pierwsze grupy założycielskie mogły liczyć na wsparcie finansowe w formie dotacji z Regionalnych Funduszy Ekonomii Społecznej, funkcjonujących w ramach jednorocznego programu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn. *„Promocja ekonomii społecznej oraz spółdzielni socjalnych, jako formy przeciwdziałania bezrobociu”*. Pozytywne opinie spółdzielni socjalnych sprawiły, iż w 2006 r. opracowano kolejny program finansowany ze środków pozostających w gestii Ministra Pracy i Polityki Społecznej pn. *„Wspieranie rozwoju spółdzielczości socjalnej”*, w ramach którego w latach 2007-2009 na terenie całego kraju funkcjonowały Ośrodki Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej (OWSS). Poza działalnością doradczą oferowały one funkcjonującym i nowo powstałym spółdzielniom socjalnym indywidualne wsparcie finansowe, będące w zasadzie jedyną tego typu formą pomocy kierowaną do już istniejących spółdzielni socjalnych. W chwili obecnej w Polsce zarejestrowano **250 spółdzielni socjalnych**¹, z czego aż 88 powstało od dnia 16 lipca 2009 r., tj. momentu wejścia w życie nowelizacji ustawy o spółdzielniach socjalnych. Wspomniane zmiany prawne, które z pewnością przyczyniają się do rozwoju i wzmocnienia sektora spółdzielczości socjalnej w Polsce w chwili obecnej nie są w wystarczającym stopniu upowszechniane, tymczasem zadanie to mogłyby zostać powierzone przywołanym wyżej Ośrodkom Wsparcia, które już na trwałe zakorzeniły się w świadomości osób i podmiotów szukających pomocy i wsparcia w tym zakresie.

O pozytywnej ocenie działań wspierających ze strony Ministra Pracy i Polityki Społecznej z jednej strony świadczą wypowiedzi przedstawicieli kierownictwa Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej², jak i wyniki analizy dotychczasowej działalności OWSS przeprowadzonej przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej. *„Ta formuła sprawdziła się w poprzednich latach i uznana została jako jedno z bardziej pożądanых działań ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego w aktywizacji społeczno- zawodowej osób bezrobotnych.”*³ Potrzeba kontynuacji działań wspierających spółdzielnie socjalne poprzez OWSS wynika również bezpośrednio ze sprawozdania z realizacji zadań ustawy o spółdzielniach socjalnych, w którym to wśród wniosków podkreślono, iż istnieje *„potrzeba*

¹ [Katalog spółdzielni socjalnych, stan na 22 lutego 2010 r., www.ozrss.pl](http://www.ozrss.pl)

² 1) [Wypowiedź Jarosława Dudy na 159 posiedzeniu Komisji Polityki Społecznej i Rodziny w dniu 17 czerwca 2009 r.;](#)

2) [Odpowiedź Ministra Pracy i Polityki Społecznej na interpelację nr 12007 w sprawie braku środków finansowych w Funduszu Pracy na tworzenie nowych miejsc pracy w formie spółdzielni socjalnych z dnia 5 listopada 2009 r.](#)

³ [Sprawozdanie z realizacji programu „Wspieranie rozwoju spółdzielczości socjalnej” za 2008 r., Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa luty 2009, s. 2.](#)

kontynuacji działań wspierających ze strony Ministra Pracy i Polityki Społecznej-kontynuacja OWSSów” oraz konieczność „utrzymania profilu działania OWSS- wsparcie dla początkowego okresu funkcjonowania każdej spółdzielni socjalnej”⁴. Z drugiej zaś opinie samych spółdzielni socjalnych, których wyrazem było przyznanie w trakcie I Ogólnopolskiego Forum Spółdzielczości Socjalnej, wyróżnienia „Przyjaciel Spółdzielczości Socjalnej” dla Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej za wdrożenie i realizację w/w Programu.

Niestety pomimo tak pozytywnych ocen oraz wielu zapytań kierowanych do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej do dnia dzisiejszego kwestia kontynuacji programu „Wspieranie rozwoju spółdzielczości socjalnej” pozostała nie wyjaśniona, zaś Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło harmonogram programu Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, w którym po raz pierwszy od 2007 roku nie wyodrębniono środków na jego kontynuację w 2010 roku, który został ustanowiony *Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym*.

Dlatego z dużą nadzieją przyjęliśmy projekt wprowadzenia mechanizmu wspierania spółdzielni socjalnych w ramach Priorytetu IV PO Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, który przewidywał możliwość udzielania grantów spółdzielniom socjalnym na realizację zadań z zakresu działalności społecznie użytecznej. **Jednak ze zdziwieniem z wypowiedzi jednego z przedstawicieli Rady Działalności Pożytku Publicznego dowiadujemy się, że granty dla spółdzielni socjalnych to nie jest to czego potrzebują zarówno one, jak i cały sektor ekonomii społecznej. Jak czytamy w sprawozdaniu z IX posiedzenia Rady „nie wydaje mi się rozsądne, żeby wyciągnąć z FIO kilkadziesiąt grantów, aby przeznaczyć je na pilotażowy program w ramach FIO. To nie jest żaden eksperyment, to nie jest dobre dla ekonomii społecznej i nie tego potrzebują spółdzielnie socjalne”⁵.**

Twierdzenie to jeszcze raz ukazuje nam jak różnie widziane są w oczach przedstawiciela naszego sektora Spółdzielnie Socjalne. Jak łatwo artykułowane są twierdzenia dotyczące potrzeb spółdzielczości socjalnej. Dlaczego wciąż nie wiemy, czego tak naprawdę potrzebują spółdzielnie socjalne w Polsce i finansowanie jakich działań w tym zakresie powinien przewidywać PO Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Może warto byłoby w pierwszej kolejności spytać właśnie przedstawicieli samych Spółdzielni Socjalnych (W Radzie Pożytku Publicznego nie zasiada, żaden przedstawiciel Spółdzielni Socjalnej, który mógłby zająć stanowisko dotyczące potrzeb Spółdzielczości Socjalnej.).

Kwestia ta jest o tyle istotna, że Fundusz Inicjatyw Obywatelskich miał stanowić instrument pobudzenia i wzmocnienia inicjatyw obywatelskich przez działania komplementarne w stosunku do rozwiązań finansowanych m.in. w ramach PO KL, zaś dostęp do jego środków miał być łatwiejszy dla

⁴ [Sprawozdanie z realizacji zadań ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, Warszawa czerwiec 2008, Druk Sejmowy nr 930, s. 27-28.](#)

⁵ <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/585921.html>

organizacji o niewielkim potencjale, często z terenów słabiej rozwiniętych⁶. A ten ów „eksperyment” mógłby sprawić, że spółdzielnie socjalne zwiększyłyby swoje szanse na konkurowanie i realizację swoich społecznych pomysłów z największymi organizacjami pozarządowymi, które miały czas i możliwości by profesjonalizować się przez ostatnie lata. Wypowiedzi te trudno uznawać jako solidarne w stosunku do Spółdzielczości Socjalnej i ukazują jak ważnym jest wywołanie ogólnopolskiej debaty na temat kondycji spółdzielczości socjalnej wśród całego sektora ekonomii społecznej, ale z udziałem przedstawicieli spółdzielni socjalnych. Może warto byłoby skończyć z ograniczaniem się tylko do tworzenia struktur wsparcia realizujących kolejne badania, analizy, promocje czy szkolenia dla przyszłych spółdzielców socjalnych pochłaniające wielomilionowe budżety, a dajmy im spróbować w praktyce, czego się nauczyli i co wynieśli z tych szkoleń.

Dlatego też zwracamy się z prośbą do wszystkich osób, którym nie jest obojętna sytuacja spółdzielni socjalnych w Polsce z prośbą o wyrażenie własnej opinii na temat tego czy spółdzielnie socjalne w Polsce widzą konieczność kontynuacji programu „Wsparcie Spółdzielczości Socjalnej” w ramach PO Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w pismach kierowanych do nas lub bezpośrednio do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej oraz Przewodniczącego Rady Działalności Pożytku Publicznego p. Jarosława Dudy.

Adres:

Jarosław Duda

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa

Adres

Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

Ul. Chłapowskiego 15/1

61- 504 Poznań

Email: biuro@spoldzielnie.org

⁶[Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Załącznik do uchwały 238/2008 Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2008 r., Zasady przyznawania i rozliczania dotacji w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.](#)